

Les llosetes sepulcral cerdanes de Llivia

MIQUEL VILASECA i NARBONA

L'article sobre les llosetes de la vila de Llivia, que avui presentem, forma part d'un estudi més ampli, el qual s'emmarca dins l'àmbit territorial de la comarca cerdana, entenent-la com a una unitat geogràfica, lingüística i cultural tal i com era abans del Tractat del Pirineus i que l'historiador mossèn Sanabre va qualificar de «Mutilació de Catalunya». Cal precisar aquest fet, atès que si bé actualment la mentalitat i els costums dels cerdans han variat segons l'evolució de l'estat on pertanyen, no era pas així durant l'època de la qual provenen les llosetes sepulcral. Així és perfectament adient i vàlid parlar d'unitat per a tota la Cerdanya de tècniques, cronologies i fins i tot de pròpies inscripcions. Les variacions les trobem més a la mà de l'artesà picapedrer que no pas en la manera d'entendre i materialitzar aquesta pràctica funerària tan estesa arreu de la nostra comarca i molt especialment als indrets on el material, sobretot granític, és molt abundant.

Si volem puntualitzar aquest fet, és per tal de justificar el sentit unitari del nostre estudi encara que en aquestes pàgines només ens centrarem en els testimonis existents a la vila de Llivia que és el lloc de la Cerdanya on els exemplars són més abundants i rics, encara que també val la pena destacar que és el patrimoni històric més poc conegut o simplement ignorat potser perquè durant molts anys fou reutilitzat com a material per a les noves construccions i això d'alguna forma ha donat lloc a què els propis habitants, més preocupats per les feines agrícoles o comercials, no s'adonessin que el poble és posseïdor d'un patrimoni arqueològic que forma part de la història dels seus avantpassats.

Talment succeeix pel que fa als visitants. Aquests, més interessats per l'antiga farmàcia, tampoc s'adonen que per tot el recinte parroquial es poden admirar les més boniques llosetes sepulcral de la Cerdanya.

Feta aquesta breu introducció, tot

seguit ens endinsarem en un resum de l'inventari que durant l'estiu de l'any 88 vàrem portar a terme. Durant aquest període de temps vàrem inventariar, estudiar i classificar un total de 34 lloses. A hores d'ara l'inventari s'ha ampliat en set lloses més que fan un total de 41.

Si bé les 34 inventariades l'any 88 es troben situades dins del propi recinte parroquial, les set posteriors estan repartides entre cases particulars, el Museu Municipal, una dins del recinte parroquial, la qual no es localitzà en el decurs del primer inventari, i l'última a la sortida d'una era frec a frec al carrer Puigcerdà i mig tapada per l'asfalt.

Si bé totes les lloses localitzades cronològicament van des de finals del segle XVI fins a mitjan del XVIII, n'hi ha tres (la 31 i les dues del Museu), que són anteriors al s. XVI. Corresponen a les més antigues i per tant, són les que sobresurten del context que nosaltres denominem «lloses cerdanes», la qual cosa comporta que hagin d'ésser estudiades unitàriament i separadament del bloc de les anomenades «cerdanes».

Característiques principals del bloc «cerdà»

- Material emprat: granit del país.
- Inscripcions: en relleu. La tècnica correspon al buidat de la zona exterior del grafisme.
- Grafisme: gruixut i gran. No és homogeni.
- Text: generalment iniciat amb el mot «SEPVLTVRA».
- Gran proliferació de la utilització de l'abreviatura «D» (E dins la D) per la preposició «de».
- La majoria estan datades amb l'any.
- Mides no homogènies.
- Generalment obvien la inscripció del lloc.
- A les lloses corresponents al segle XVI només figura el cognom identificatiu i l'any. Aquestes lloses són les més petites.
- A partir del segle XVII la llosa passa a ésser familiar. En el seu text, si bé figura en primer terme el nom del titular s'afegeixen els mots «Y DELS SEVS».
- També a partir del s. XVII el text apareix separat per ratlles horitzontals i esgrafiades en relleu.

Primers testimonis

Cap a finals del segle XVI s'inicia la pràctica comú i generalitzada d'utilitzar una llosa per cobrir la tomba arreu de la comarca cerdana. Aquesta pràctica es porta a terme tant a l'interior de les esglésies com a l'exterior.

Els primers testimonis d'aquesta primera època corresponen a peces força més reduïdes que les dels segles XVII i XVIII. Les mides dels primers exemplars oscil·len des de 1,10 m. de llarg fins a 1,5 m. L'amplada també varia entre els 0,45 a 0,40 m.

Només hi figura, tal i com hem dit anteriorment, el cognom i l'any, encara que podem trobar en famílies benestants com ho és la d'en Bernat Capdevila, que a la llosa figura el nom i cognom del finat, que sigui la més ben treballada i que s'acompanyi amb motius ornamentals i amb l'anagrama «JHS».

Segona època

A partir del segle XVII, les lloses ja són més grans i el text molt més ric. Les mides se situen en 1,60 m. de llarg per 0,63 m d'amplada i quasi totes són familiars, encara que en algunes figuren els noms de dos o més lliuencs que aparentment siguin familiars, com és el cas de la llosa núm. 7 de data 1638 on hi figuren els noms de sis lliuencs que van ésser inhumats junts com si d'algun fet cabdal es tractés. Per donar cabuda als sis cognoms, aquests es distribueixen horitzontalment i verticalment per tal d'aprofitar l'espai que la llosa permetia.

Alguns dels testimonis

Ens limitarem a presentar a continuació les lloses que al nostre criteri hem cregut més representatives. Val a dir, abans però, que tot aquest material es troba en un estat total de desprotecció, atès que, si bé la gran majoria estan protegides de les inclemències climàtiques, pateixen un constant desgast ja que serveixen com a terra del recinte parroquial, la qual cosa, i pel constant trepig, tant dels fidels que acudeixen al temple com dels visitants, mica en mica, es van erosionant i esborrant les riques inscripcions.

Miquel Vilaseca és estudiós de la Cerdanya.

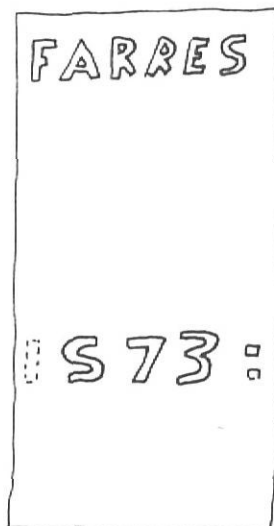
Nota:

L'inventari general de les lloses fou portat a terme per Josep Bonet, Jaume Tuset i l'autor d'aquest article. Va ésser publicat en el «Novè Quadern Municipal» de Llivia. En la tasca de les transcripcions intervingueren amb les seves consideracions la Dra. Jill Webster de la Universitat de Toronto, el Dr. Manuel Riu i la Dra. Josefina Arnall del Departament d'Història Medieval i Paleografia de la Universitat de Barcelona, i del Dr. Anscari Manuel Mundó, paleògraf i historiador.

Bibliografia:

BONET P., TUSET J., VILASECA M. «Inventari del Patrimoni Arqueològic de la Vila de Llivia» al Novè Quadern d'Informació Municipal. Pàg. 109-113. Llivia 1989.

Llosa núm.12

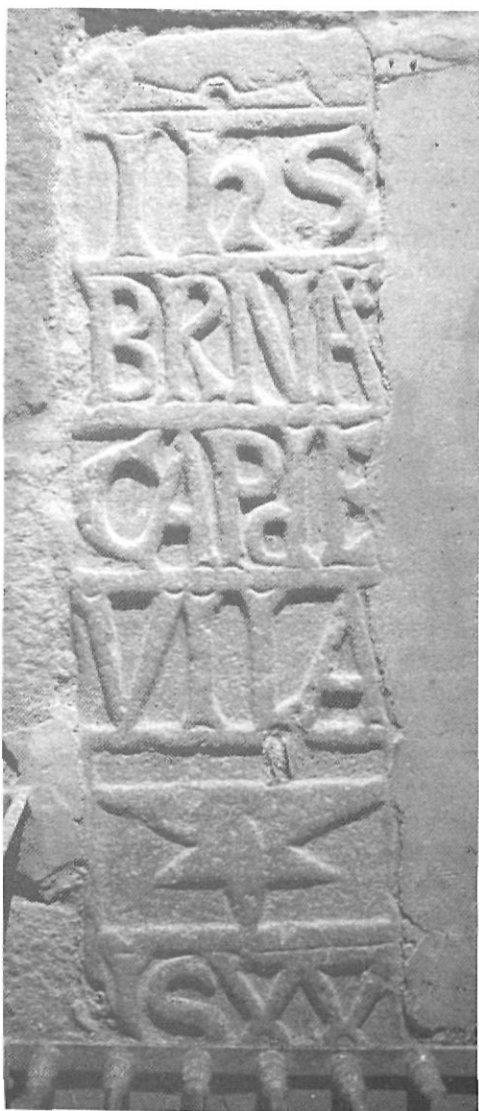

Mides: 110 x 43 cm. Situada com esglaó a l'escala d'accés principal del recinte parroquial. És l'únic exemplar del segle XVI sencer. A la inscripció només figura el cognom i la data seguida d'un adorn de dos punts. El número u corresponent al miler és tapat. El cinc de la centena és representat per una «S», norma molt freqüent a l'època.

FARRES

1573:

Llosa núm.24

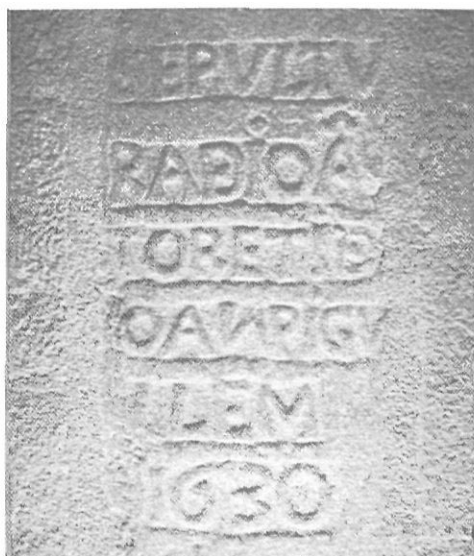

Mides: 150 x 45 cm. Situada al baptisteri. És una llosa perfectament treballada, la qual fou prèviament estudiada abans de la seva execució. Correspon a una llosa personal. És encapçalada amb l'anagrama «JHS», segueix el nom, cognom i data. Està decorada amb un ornament.

JHS
BERNAT
CAPDE
VILA
1588

Mides: 164 x 70 cm. Situada al pas-sadís central de la nau de l'església. Es tracta d'una llosa traçada segons la tècnica «cerdana», clara i senzilla. No és familiar, correspon a dos lliuencs que van ésser inhumats junts, aspecte talment inexplicable a no ésser que fos-sin víctimes d'alguna desgràcia.

SEPULTU
RA DE JOAN
TORET I DE
JOAN PIGU
LLEM
1630

Llosa núm.16

Mides: 161 x 73 cm. Situada com esglaó d'accés al recinte parroquial. Llosa típicament cerdana. El titular dóna nom a la llosa familiar.

SEPULTURA
DE JOSEP LA
GUARDA
|
DELS SEUS
1631

Llosa núm.1

Mides: 176 x 66 cm. Situada al pas-sadís central de la nau de l'església. És una de les lloses més ben treballades. No és familiar, correspon a un sol indi-vidu: JOAN GIRALT, mestre de l'obra de la pròpia església. Presenta unes abreviatures molt interessants. La «l» sobre la «R» i la «L» sobre la «A» en el cognom GIRALT «Mestre» està abreu-jat per la «M» i dos triangles oposats per la base. El número «3» de la dese-na de l'any és al revés.

JOAN
GIRALT
MESTRE DE
LA PRESENT
OBRA
1632

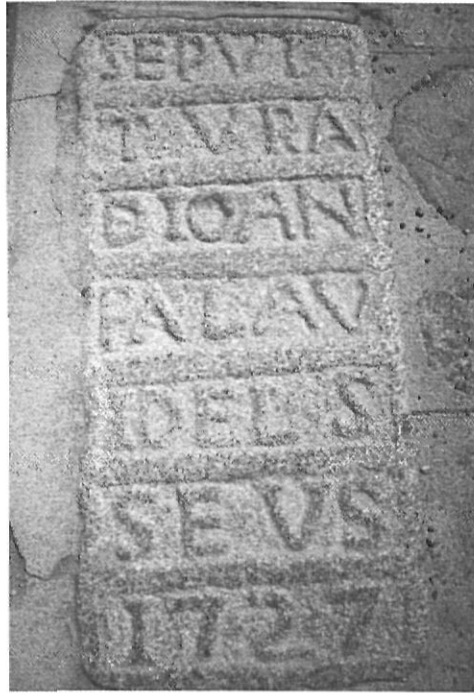

Llosa núm.22

Llosa núm.4

SEPVL
TVRA
DIOAN
PALAV
IDELS
SEVS
1727

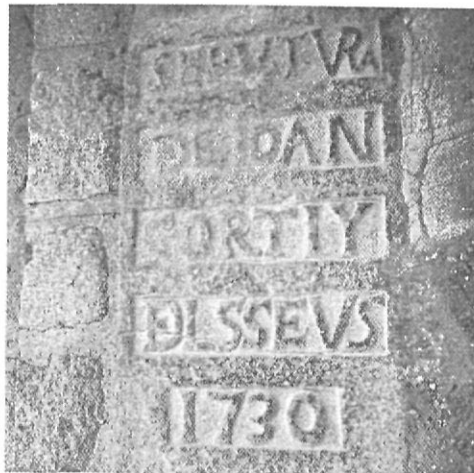

Mides: 127 x 55 cm. Situada a la part superior de l'escala d'accés al recinte parroquial. Està molt ben conservada. Fàcilment llegible. És molt significativa.

SEPUL
TURA
DE JOAN
PALAU
I DELS
SEUS
1727

Llosa núm.3

SEPVTVA
DE IOAN
CORTIY
DLSSEVS
1730

Mides: 153 x 65 cm. Situada com esglaó a l'escala d'accés al recinte parroquial. Presenta les mateixes característiques que la número 4, malgrat que hi hagi una diferència cronològica de cent anys. Quan varen procedir a l'inventari de l'any 88 ja estava trencada.

SEPULTURA
DE JOAN
CORTI I
DELS SEUS
1730

Llosa núm.17

SEPVL
TVRA
DEIAV
MAPRA
XANA
ID Æ ELS
SE D VS
AP

Mides: 157 x 63 cm. Llosa traçada segons tècnica cerdana. És familiar i no porta data. Correspon a un draper del segle XVII. Hi ha una interessant abreviatura de «draper». Col·locada al passadís central.

SEPUL
TURA
DE JAU
ME PRA
XANA
I DELS
SEUS
(DRAP)

Mides: 178 x 68 cm. Lloa típicament cerdana. Molt interessant i bonica la «E» dins la «D». El text està equivocat pel picapedrer que en lloc de posar dues «R» va inscriure «2R». Està col·locada al passadís central.

SEPULTU
RA DE FRA
NCES AR
RO I DELS
SEUS
1628

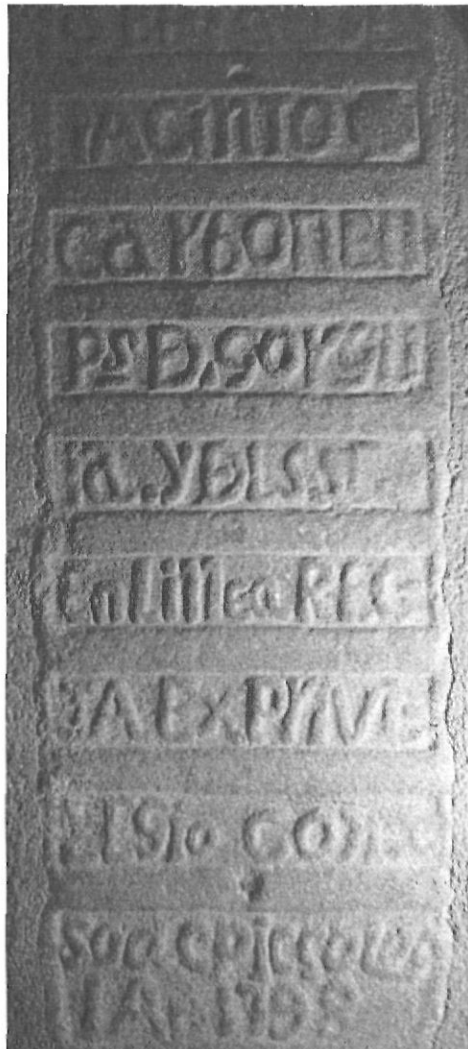

Llosa núm.18

Mides: 220 x 81cm. Situada al capdamunt de la nau principal. És la llosa més gran de totes. Antigament havia estat darrera de l'església a la capella de Sant Pere, on la família Carbonell de Gorguja gaudia del privilegi d'ésser enterrats tots els seus membres.

SEPULTURA DE
JACINT +
CARBONELL
(del lloc) DE GORGU
JA I DELS SEUS
EN LLÍVIA (per
reial privilegi
concedit i al
mateix lloc)
ANY 1798

Llosa núm.15

